

FØROYA. SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 3.

Lýsingaprisur fyri þettireglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avaltúr í prísnum.

Leygardagin 15. januar 1938.

Kostar kr. 1.50 fjerðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

12. árg.

Liv ella deyði? 1938?

Hvat skal nýggja árið bera okkum?

Gamla árið var stríggid bæði á sjógv og á landi; men tað vita vit av, sum búgva á hesum smáu oyum úti í stóru Atlantshavinum. Hjallurin er á sjónum, og har er ikki so víst sum í bóndahjallinum — allraminst fyri okkum Føroyingar, ið verða trongdir frá øllum síðum.

Úr okkara heimasjógv eru vit troðkadir fyri langari tíð síðan, og við Ísland kunnu húsar okkara litið veiða millum øll ley nýmótans ambød, ið har verða nýtt. Grønland hevur nú í nokur ár skoytt í endan; men eisini har eru trupulleikarnir stórir og ringir at yvirvinna. Serliga er tað hettisligt at koma heim á heystardegi við fullfermdum — sokkladnum — fari. Higar til hava okkara harðbalnu sjógarpar óttaleysir lagt tvorturum »hyline», sum Amerikanarar nevna leiðina millum Amerika og Europa. Ja, fyri teim er Atlantshavið at líkna við ein hyl — eins og teir hyljar, ið vit sum smádreingir speldu okkum í við borðbátum og øðrum spelforum. Ja, fyri teirra stóru luksufer er tað einans spælni — »liv og glade dage», sum maðurin tók til á sinni.

So ójavn er býtt her í verðini, og ringt verður at broyta tað. Vit mega tí taka viðurskiptini soleiðis, sum ley eru, og vóna, at Harrin sparir sjómenn í komandi ári og so leingi, sum havið elur fisk, og land okkara fostrar sjógarpar, sum, bornir eru í heim »við ár í honde», sum skaldið tók til. »Havið sang yvir mær vogguljóð — brimið meg ruraði í blund, tí eg elski at ferðast um høg til mína síðstu stund». Soleiðis syngja sjógarpar okkara, og vit ynskja teim eydn og blíðan byr.

Nýggja árið er byrjað — gamla árið og stýlti dagur eru farin. Vit gleða okkum, til sólín aftur skínur um Føroya fegru tindar og livgar blómurnar, lombini og fuglaungarnar. »Tað er vakurt í Føroyum; men hvat njóta fiskimenn okkara av hesum vakurlíkanum? Einans 14 dagar ella 3 vikur eru teir heima, og tá mega teir

vaka náttina aftrat degnum: skera torv, seta eplir — og enn tá lossa fisk, salt og kol o. s. fr. Soleiðis eru korini hjá teim, sum fara frá Føroyum, meðan stormur og kavarok leikar, og ikki koma heim aftur, fyrr enn all er folnað — oyði, kall og — ja, og rentur og avdráttur skal rindast. Heilsan frá sakforaranum, at húsini skulu seljast við tvangsauktión. Hvar skal hann nú fara við konu og børnum? Útkoyrd av húsum, útkoyrd úr sjúkrakassa, einki fyri skalt — og ikki fæst kredit. Soleiðis er hjá mongum — og ikki nokk við tað, at heimini ganga til grundar — all landið gongur til grundar. Kommunurnar kunna einki rinda hvørki til sjúkrakassar, lögting, ella aðrastaðni. Løgtingið fær ongur inntøkur og kann tí ikki styðja vinnulívið hvørki á landi ella sjógv — all stöðgar. Hetta er ein dypur mynd. Hetta er tann vissi deyði. Er nokur bjarging? spyr ein hvor hugandi maður og kvinna, lílandi móti Føroya lögtingi, um har er nokur hjálp at fáa ella vit øll skulu ganga til grundar av neyð og armóð.

Sluppinar eru fáar og smáar og tíverri flest allar gamlar og slitnar. Nýggjar sluppir eru dýrar at keypa, og mangur maður, sum kundi havt hug at brotið ser og øðrum slóð við landsgalligum fyriløtum torir ikki at keypa sær nýggja slupp fyri 100 túsund og meira; tí húsarnir kunna ikki rinda rentur og avdrátt av so stórum kapitali. Slíkur kapitalur krevur aðrar driftir — snurriváð línu ella trol. Nú er tann tíðin komin, at Føroyingar leggja um á annan bógv. Um hetta meira í næstu grein.

J. H. Danbjørg.

Lýsing.

Skrivstova Føroya Fiskimannafelags

er flutt til Erik Simonsens hús í Dr. Jacobsens gotu, Tórshavn frá 3. januar 1938.

Skrivstovan er opin gerandisdagar frá kl. 11 til kl. 17 og hevur telefon nr. 69.

Fyri kl. 11 og aftaná kl. 17 verður at ringja til telefon nr. 276.

Felagsformaðurin.

Innbjóðing.

Sum kunnugt eru viðurskiptini ikki góð í Føroyum í hesari tíðini. Lítið vinnst við útiróður og ikki nógv við at vera til skips. Fyri at fólk skal ikki heilt falla í fátt, ræður um at gera eitt munagott framtak har, ið líkindi eru til tess. Hvor skilamaður í Føroyum veit, at berligt er at hava hjallin á sjónum, og hann veit eisini, at enn liggja stórar veitir víða hvar í Føroyum, sum kunnu gerast til góðan bó. Tað ræður tí um at skipa soleiðis fyri, at menn, sum hava hug at velja, fáa jørd at velja í, og tinnast at viðurskiptini verða gjord soleiðis, at tann, ið dyrkar jørd, fær ta groði, jørdin gevur. Sum viðurskiptini nú eru úti á bygð, er tað ívasamt, um tað er vert at ráða traðarmonnum til at sleipa seg út við velt-ing, tí bert um 5 parlar av árinum kann hann nýta sína trøð, bínar 7 partarnar av árinum hevur annaramanna seyður rætt til at ganga, hvar hann vil, og røtnaga hvønn spíra. Hesi viðurskipti eru ótolandi, skapa vónloysi og mugu broytast. Hesi ásnannar hvor hugsandi maður, sum hevur sett haka í og hevur umhugsan fyri sínum sleipi.

Vit ætla tí at fírlta eitt felag, ið skal hava til høvuðsendamál at arbeiða fyri markfriði í Føroyum, fyri at viðurskiptini á bygð mugu verða eins og í Tórshavn, har tað stendur hvørjum bæigara frítt fyri at keypa vetrargrassningsrættin uppi á sinum. Tá fyrstani kann tað av sonnum sigast at loysa seg at rokja sín bó væl.

Við at arbeiða fyri at fáa frið á dyrkadari jørd allt árið, er ikki ætlanin at taka nakað frá øðrum fólk, men tað, vit vilja, er, at ein bæigari, um hann vil, skal fáa loyvi til at keypa vetrargrassningsrættin uppi á sinum.

Tað er prógvað, at vetrarfriðað jørd gevur um duplta grasavgroði. Tað er øllum kunnugt, at sáað gras kann ikki nýlast, har seyður sleppur at um veturin, og av tí, sáað gras gevur nógv meir, var tað tað, vit skuldu nýtt. Í okkara vindmikla veðurlag er tað oftast neyðugt at skapa lívd, og tað er ógjørligt at planta trø og buskar at verja fyri vindi, har seyður sleppur at. Hartil er at nevna, at rótavelling og mong grønmetisvelling verður forað ella ógjørilig av seyðabiti. Og all hetta er neyðugt, um væl skal verða vorið við bóbrúki í Føroyum.

Spurningurin um markfrið í

Føroyum er so týðningarmikil, at vit halda longu tíð vera til tess, at menn haka seg saman í felag fyri at fáa hann loystan. Tann einstaki evnar lítið, men nógv í felag kunnu hava eina sterka ávirkan á tey menniskjur, sum á ein ella annan hátt skipa fyri lógum í okkara landi.

Tey, ið eru samsinnt við okkum í hesum, gerið so væl at boða frá, at tit vilja vera við í hesum starvi.

Ætlanin er at skipa felag, har líkindi eru til tess, víða hvar í Føroyum. Tá ið limir hava teknað seg, vilja vit samankalla til aðalfundar fyri at skipa felagsskapin.

Vit hava fyrilagt hesa sak fyri landbúnaðarráðnum, landbúnaðarráðgevara M. Winther-Lützen, royndarstjóra J. Huusgaard, royndarhjálparmanni J. Dalsgaard, búfrøðingi H. J. Jacobsen og royndarmanni J. Dalberg.

Gøtu Traðarmannafelag,

6. januar 1938.

(Sign): M. Berg, E. Hansen, S. P. Hansen, S. P. B. Hansen, J. D. Jacobsen, H. Konoy, S. P. úr Konoy, Jacob Simonsen, Peter J. Thomsen, J. Fr. Øregaard.

Frá teimum monnum, vit fyrilögdu hesa sak, hava vit fingið soljóðandi svar, sum vit eru teimum takksamir fyri:

Landbúnaðarráðið,

Tórshavn, tann 23/11 1937.

Gøtu traðarmannafelag,

Gøtu.

Við brævi dagsett 8. h. m. hevur Gøtu traðarmannafelag vent sær til landbúnaðarráðið við bøn um viðmæli í málinum um rætt hjá traðarmonnum til at keypa av vetrargrassningsrættin.

Av tí at lógin »om Jordbrugets Fremme» av 24. mai 1937 ikki kemur í gildi fyrr enn 1. april 1938, meinar landbúnaðarráðið, ið er valt eftir hesari lóg, ikki nú at hava heimild til at taka støðu til áðurnevnda mál.

V. I.

Kr. Djurhuus (sign.)

Til

Gøtu traðarmannafelag,

Vegna bræv háttvirða felagsins av 8. h. m., komið mær í hendi 14. s. m. gevið eg hervið soljóðandi svar:

Vetrarbit av seyði annara manna er ein kleppur fyri jarðarbrúk og hoyrir til eina tíð, har jørdin verður linliga brúkt (ekstensivt). Tá ið menn vilja gera sær stórra ómak fyri at vinna meira burtur úr jørdini, t. d. við at taða sterkari, sáa grasfræ, dyrka nógvur røtur og

hava stórri urtagarósrúkk, vil slíkt seyðabít kennast sum ein kleppur veksandi og tyngjandi meir og meir tess sterkari brúkið verður, til hann er ótolandi (urtagarósrúkk). Her er ikki staðið at koma nærri inn á at greiða frá hesum, menn kenna tað sjálvir.

Eg skal loyva mær at benda á, at summar av teim nýggju búnaðarlógum áseta reglur, soleiðis at tað verður monnum loyviligt at friða pettir í bønnum (inntil 1/2 av viddini) tá teir kunnu ávísar, at tað er neyðugt fyri brúk teirra. Henda friðanin geldir tó fyri stutt áramál. Aðrar reglur miða móti tí sama. Hetta er ein byrjan tann rætta vegin.

Mál allramanna her á landi má vera, at innmarkin verður hvønn mans fulla ogn, til egði brúk, eftir egna tykki, allt árið.

At tað vil krevja fast og málsett arbeiði fyri at vinna hesa hugsjón íggjognum og forá hana á mál, kunnu vit allir einast um.

Eg ivist ikki í, at ein felagskapur her vil vinna meira, enn um hvor maður stendur einsæris.

Eg vil við hesum fáu orðum geva traðarmonnum mitt besta viðmæli í tí starvi, teir nú vilja byrja fyri at vinna sær rætt til at keypa sær vetrarfrið á traðmonnum.

Tórshavn, tann 25/11 1937.

M. Winther Lützen (sign).

Hoyvík, h. 29/11 1937.

Gøtu traðarmannafelag,

Eg ivist ikki í, at vetrarfriðað jørd gevur meiri gras enn jørd, ið ikki er vetrarfriðað. At hon gevur duplta so nógv er ikki prógvað við teimum royndum, ið vit hava gjørt. Eg vil tí bíða við at úttala meg viðvíkjandi málinum um vetrarfriðing til fleiri royndarúrslit fyriliggja.

J. Huusgaard (sign).

Til

Gøtu traðarmannafelag,

Bræv tykkara og sak um vetrarfriðing hava vit fingið og skulu svara soleiðis:

Líkindi til hjá hvørjum manni at friða bó í Føroyum, antin hann er traðarmaður, ognarmaður ella kongsmaður, má fáast til via. Tað er tað fyrsta grundarlagið fyri, at eitt meira framkommið bóbrúk kann veksa fram. Vit skulu tí siga sum okkara meining, at arbeiðið fyri at fremja hetta mál ongatíð ov tíðliga verður tikið upp í størsta álvara. Vit skulu hevði geva tilkennar, at vit eru gladdir við at siggja, at tit nú seta tykkum